

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/241858,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Czas-burzenia-i-czas-budowania-Wokol-stulecia-b.html>
28.05.2026, 03:17

Ogólnopolska konferencja naukowa „Czas burzenia i czas budowania. Wokół stulecia biskupstwa gdańskiego (1925-2025)” - Gdańsk-Oliwa, 26-28 maja 2026 r.

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku oraz Archidiecezja Gdańska zapraszają do udziału w ogólnopolskiej konferencji naukowej „Czas burzenia i czas budowania. Wokół stulecia biskupstwa gdańskiego (1925-2025)”, która odbędzie się w dniach 26-28 maja 2026 r. w Auli Jana Pawła II przy ul. Biskupa Edmunda Nowickiego 2 w Gdańsku-Oliwie.

11.05.2026

W dniach 26-28 maja 2026 r. w Auli Jana Pawła II w zabudowaniach kurialnych, w sąsiedztwie Archikatedry Oliwskiej, odbędzie się ogólnopolska konferencja naukowa poświęcona jubileuszowi powstania samodzielnej diecezji gdańskiej. Mamy nadzieję, że to wyjątkowe wydarzenie, przyniesie jedyne w swoim rodzaju podsumowanie wieku skomplikowanej historii regionu - od narodzin diecezji w Wolnym Mieście Gdańsku, przez doświadczenie wojny i komunizmu, aż po dzień dzisiejszy.

Program obejmuje dziesięć sekcji tematycznych, w których wystąpi kilkudziesięciu prelegentów z różnych ośrodków akademickich, naukowych bądź archiwalnych w Polsce. Uczestnicy przyjrzą się nie tylko sylwetkom rządców diecezji (Eduarda O'Rourke'a, Carla Marii Spletta czy Tadeusza Gocłowskiego), ale także roli zakonów żeńskich i męskich, duszpasterstwu akademickim i zaangażowaniu kapłanów w ruch opozycyjny epoki „Solidarności”. Ważnym punktem obrad będą wątki poświęcone sztuce sakralnej, mniejszościom wyznaniowym na Pomorzu Gdańskim oraz obecności języka kaszubskiego w życiu religijnym.

Zapraszamy do wysłuchania referatów i udziału w dyskusjach nad historią, która trwale zapisała się w krajobrazie duchowym i materialnym Trójmiasta i okolic. Wstęp wolny!

PROGRAM KONFERENCJI

* DZIEŃ 1 - 26 MAJA 2026 - WTOREK *

9:00-9:30 - otwarcie konferencji

SEKCJA I - Wprowadzenie

9:30-9:50 - abp dr Tadeusz Wojda SAC, *Wkład Kościoła katolickiego w integrację społeczeństwa na Pomorzu Gdańskim w okresie powojennym*

9:50-10:10 - dr Daniel Gucewicz (Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku), *Wiek*

partykularnego biskupstwa gdańskiego. Zarys dziejów i stanu badań

10:10-10:30 - Zdzisław Kościelak, *Sto lat zamiast tysiąca. Dlaczego tysiącletni Gdańsk został siedzibą diecezji tak niedawno?*

10:30-10:50 - ks. Krzysztof Borysewicz (Kuria Metropolitalna Gdańska), *W blaskach Roku Jubileuszowego. Bilans inicjatyw związanych ze stuleciem Archidiecezji Gdańskiej*

10:50-11:10 - przerwa na kawę

SEKCJA II - Duchowieństwo

11:10-11:30 - ks. kmdr por. dr Zbigniew Jaworski (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), *Męczeńska droga na ołtarze i kult błogosławionego ks. kmdr. por. Władysława Miegonia, Kawalera Orderu Virtuti Militari i Krzyża Walecznych*

11:30-11:50 - ks. dr Leszek Jażdżewski (Archiwum Archidiecezjalne w Gdańsku), *Swastyka czy krzyż? Proboszcz i dziekan z Mierzeszyna ks. Jan Paweł Aelterman (1876-1939) wobec nazizmu*

11:50-12:10 - dr Witold Parteka (Politechnika Gdańska), *Polscy księża zaangażowani w opiekę duszpasterską nad studentami Polakami w Wolnym Mieście Gdańsku*

12:10-12:30 - Marek Adamkowicz (Muzeum Gdańska), *Antypolska działalność duchowieństwa gdańskiego w okresie Wolnego Miasta Gdańska*

12:30-12:50 - ks. dr Mirosław Gawron, *Duszpasterze rzymskokatoliccy w Sopocie w stuletniej historii diecezji gdańskiej*

12:50-13:10 - dyskusja

13:10-14:10 - przerwa

SEKCJA III - Zakony żeńskie

14:10-14:30 - Anna Dymek (Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku), *Siostry boromeuszki w Gdańsku 1852-1945*

14:30-14:50 - s. Kazimiera Korzeniewska OP (Archiwum Zgromadzenia Sióstr św. Dominika w Krakowie), *Dominikanki w Wolnym Mieście Gdańsku*

14:50-15:10 - s. Barbara Brodowska SAC (Archiwum Polskiej Prowincji Zgromadzenia Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego w Warszawie), *Działalność sióstr pallotynek w archidiecezji gdańskiej w latach 1945-2025*

15:10-15:30 - s. Bernadeta Żabierek ZSNM (Archiwum Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi we Włocławku), *Zgromadzenie Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi w Gdańsku przy ul. Kościelnej w latach 1946-1989*

15:30-15:50 - dyskusja

15:50-16:10 - przerwa na kawę

SEKCJA IV - W kręgu sztuki sakralnej

16:10-16:30 - dr Anna Sawicka (Zespół Szkół Muzycznych w Gdańsku-Wrzeszczu, Opera Bałtycka), *Tablice pamiątkowe w sopockich kościołach*

16:30-16:50 - dr Jacek Bielak (Uniwersytet Gdański), *Artysta w kościele. Modele współpracy w adaptacji wnętrza sakralnych do postanowień Soboru Watykańskiego II*

16:50-17:10 - ks. Andrzej Starczewski (Kuria Diecezjalna Elbląska), *Troska o gotyckie kościoły na Żuławach Malborskich w latach 1945-1992*

17:10-17:30 - Dorota Kucharczyk (Muzeum Gdańska), *Między odbudową a kreacją. Powojenne kościoły Gdańska jako nośniki miejskiej tożsamości na wybranych przykładach*

17:30-17:50 - dyskusja

* DZIEŃ 2 - 27 MAJA 2026 - ŚRODA *

SEKCJA V - Wolne Miasto i trudne początki

9:30-9:50 - dr hab. Sławomir Kościelak, prof. UG (Uniwersytet Gdański), *Kościół katolicki w Gdańsku w przededniu utworzenia samodzielnej diecezji gdańskiej. Zarys problemu*

9:50-10:10 - dr Dimitriy Panto (Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku), *Nauczyciel i pasterz. Losy biskupa Edwarda O'Rourke przed przyjazdem do Gdańska*

10:10-10:30 - dr Jan Daniluk (Uniwersytet Gdański, Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku), *Kościół rzymskokatolicki w Wolnym Mieście Gdańsku - ujęcie statystyczne*

10:30-10:50 - ks. prof. dr hab. Wojciech Zawadzki (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Archiwum Diecezji Elbląskiej), *Kapłani diecezji warmińskiej w parafiach żuławskich diecezji gdańskiej w latach 1925-1945*

10:50-11:10 - dr Aleksandra Kmak-Pamirska, *Zmienność pamięci. Carl Maria Splett w polskiej i niemieckiej pamięci historycznej*

11:10-11:30 - dyskusja

11:30-11:50 - przerwa na kawę

SEKCJA VI - Czasy komunizmu

11:50-12:10 - dr hab. Grzegorz Berendt, prof. UG (Uniwersytet Gdański, Instytut Pamięci Narodowej), *Między sekciarstwem a taktycznym umiarkowaniem. Gdańscy komuniści wobec Kościoła rzymskokatolickiego w latach 1945-1970*

12:10-12:30 - dr hab. Rafał Łatka, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Instytut Pamięci Narodowej), *Prymas Stefan Wyszyński wobec diecezji gdańskiej i jej rządców (1949-1981). Zarys zagadnienia*

12:30-12:50 - dr hab. Dominik Zamiatała CFM, prof. UKSW (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), *Zrzeszenie Katolików „Caritas” w diecezji gdańskiej*

12:50-13:10 - ks. dr hab. Jarosław Wąsowicz SDB (Salezjański Instytut Teologiczny w Krakowie, Archiwum Salezjańskiej Inspektorii Pilskiej), *Formacja społeczna i religijna katolików świeckich. Początki duszpasterstwa stanowego w diecezji gdańskiej w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w.*

13:10-13:30 - ks. dr Wacław Umiński CM (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie), *Działalność wizytatorska ks. dr. Tadeusza Gocłowskiego CM (1973-1982)*

13:30-13:50 - dyskusja

13:50-14:50 - przerwa

SEKCJA VII - Zakony męskie

14:50-15:10 - dr Leszek Molendowski (Muzeum Gdańska, Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim), *Jedyni. Pallotyni w Wolnym Mieście Gdańsk (1927-1945)*

15:10-15:30 - dr hab. Lucyna Przybylska, prof. UG (Uniwersytet Gdański), *Franciszkanie w Gdyni 1936-2026*

15:30-15:50 - ks. dr Maciej Gawlik CR (Archiwum Prowincji Polskiej Zmartwychwstańców w Krakowie), *Pierwsze lata zmartwychwstańców w Gdańsku. Próba rekonstrukcji wydarzeń*

15:50-16:10 - o. Damian Krawczyk SJ, *Nihil novi? Co nowego przynieśli jezuici do diecezji gdańskiej*

16:10-16:30 - Marcin Sanak (Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie), *Ojciec Anioł Siwek OP - szykanowany przez władze komunistyczne administrator parafii pw. św. Mikołaja w Gdańsku (1948-1962)*

16:30-16:50 - dyskusja

* DZIEŃ 3 - 28 MAJA 2026 - CZWARTEK *

SEKCJA VIII - Tożsamość i współczesność

9:30-9:50 - dr Eugeniusz Pryczkowski (Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie), *Obecność języka kaszubskiego w życiu diecezjan gdańskich*

9:50-10:10 - ks. dr Bogusław Głodowski, *Rozwój duszpasterstw: trzeźwości - policji - Kaszubów - w stuleciu biskupstwa gdańskiego (1925-2025)*

10:10-10:30 - ks. prof. dr hab. Zdzisław Kropidłowski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), *Gdański Instytut Teologiczny - Filia Wydziału Teologii KUL w Gdańsku - Wydział Teologii Uniwersytetu Gdańskiego*

10:30-10:50 - ks. dr Krystian Wilczyński (Gdańskie Seminarium Duchowne), *Współczesne ślady św. Wojciecha w Archidiecezji Gdańskiej*

10:50-11:10 - dr Maciej Żakiewicz, *Rys duchowości gdańskiej epoki „Solidarności” 1980-1995 w piarstwie Zbigniewa Żakiewicza*

11:10-11:30 - dyskusja

11:30-11:50 - przerwa na kawę

SEKCJA IX - Wokół opozycji (nie tylko politycznej)

11:50-12:10 - dr Judyta Bielawska (Europejskie Centrum Solidarności), *Duszpasterstwo akademickie o. Ludwika Wiśniewskiego jako płaszczyzna formacyjno-intelektualna Ruchu Młodej Polski w świetle wspomnień i świadectw gdańskich opozycjonistów*

12:10-12:30 - dr Arkadiusz Kazański (Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku), *Absolucja generalna, czyli księża w strajkujących zakładach w Sierpniu '80 w Trójmieście*

12:30-12:50 - dr Jan Hlebowicz (Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku), *Sojusznik czy przeciwnik? Ewolucja postawy ks. Henryka Jankowskiego wobec młodzieżowej opozycji (1981-1989)*

12:50-13:10 - dr Mateusz Ihnatowicz (Instytut Dziedzictwa Solidarności), *Droga Neokatechumenalna w diecezji gdańskiej w latach osiemdziesiątych jako formacja religijna wroga wobec realnego socjalizmu*

13:10-13:30 - Mariusz Obarzanek (IX Liceum Ogólnokształcące), *Świecki w służbie Kościoła. Doktor Eugeniusz Myczka (1908-1993) i jego wkład w życie diecezji gdańskiej*

13:30-13:50 - dyskusja

13:50-14:50 - przerwa

SEKCJA X - Peryferie

14:50-15:10 – prof. dr hab. Igor Hałagida (Uniwersytet Gdański), *Niedostrzegane centenium. Stulecie obecności grekokatolików na Pomorzu Gdańskim*

15:10-15:30 – dr Tomasz Bugaj (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Między konfliktem a współistnieniem. Mniejszości wyznaniowe w Wolnym Mieście Gdańsku na przykładzie Badaczy Pisma Świętego*

15:30-15:50 – dr Magdalena Tomczyk (Szkoła Podstawowa nr 24 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Mikołaja Kopernika w Tarnowie), *Początki kształtowania się parafii Kościoła Polskokatolickiego na obszarze Pomorza Gdańskiego*

15:50-16:10 – dr Andrzej B. Krupa (Towarzystwo Naukowe im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie), *Diecezja gdańska w świetle archiwaliów Wydziału do spraw Wyznań w Elblągu. Zarys zagadnienia*

16:10-16:30 – dyskusja

[Program konferencji \(pdf, 2.25 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Gdańsk

Gdańsk

Konferencja naukowa

Ogólnopolska konferencja naukowa „Czas burzenia i czas budowania. Wokół stulecia biskupstwa gdańskiego (1925-2025)” – Gdańsk-Oliwa, 26-28 maja 2026 r.

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Gdańsku

CZAS BURZENIA I CZAS BUDOWANIA

WOKÓŁ STULECIA BISKUPSTWA GDAŃSKIEGO (1925–2025)

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA

Gdańsk-Oliwa
Aula Jana Pawła II
ul. Biskupa Edmunda Nowickiego 2

- 26 maja 2026 godz. 9.00–17.50
- 27 maja 2026 godz. 9.30–16.50
- 28 maja 2026 godz. 9.30–16.30

Fot. Kazimierz Lelewicz (ze zbiorów Muzeum Gdańska)

PATRONI MEDIALNI

